من "مەجنوون"ی "لەیلا"ی ئەدەبم

گفتوگۆ لەگەڵ "نەجیب مەحفوز"دا

و/سەنگەر زراری
Sangarz81@yahoo.com

* لە ژیانی نووسەردا نووسینەوەی "یاداشت" کارێکی زۆر گرینگ و گەورەیە، بەتایبەتی دوای ئەوەی لەئەزموونێکی گەورەی نووسین و ئەزموونی مرۆڤایەتی و شارەزایی و تەکنیکدا دەژییێت، تۆ لەکوێی نووسینەوەی یاداشتەکانی خۆتدایت؟

– مەبەستت ئەوەیە کە من وێنەیەك دەربارەی ژیانی فیکریم بنووسم؟ من ئەم کارەم کردووە لە ڕێگای بەرنامەی گشتی لە ڕادیۆو بەرنامەی "دەنگی عەرەب" هەروەها لە تەلەفزیۆن و لە کتێبێکیشدا لەگەڵ (جەمال غیتانی) لەگەڵ هەندێك بەش لە کتێبی جیاوازدا. وەکو دەڵێن: شتێکم نەماوە بیڵێم.

* هیچ وەڵامێکی دی نییە کە حەز بکەی دەربارەی بدوێی لە پەیوەندیدا بە ژیانت و ڕێگای نووسینت و پەیوەندیت لەگەڵ خۆتتدا؟

– بوارم بۆ گونجاوە هەموو ئەو شتانە بڵێم کە دەتوانرێ بگوترێ؟

* ئاسۆیەك هەیە وات لێبکات کە خۆت ئامادەبکەیت بۆ نووسینی ڕۆمان یان چیرۆك و ئێستا خەریکی ئامادەکردنی بیت؟

– ئێستا من لەدۆخێکی نالەباردام بەهۆی چاو و گوێم..لەوانەیە لە کورتە چیرۆك زیاتر نەتوانم بنووسم، ئەویش بە ماندووبوون و بە هیلاکی.

* ئەمە تاکە هۆکارێکە کە تۆ بەهۆیەوە کورتە چیرۆك دەنووسیت، یان گۆڕانێك لای تۆ ڕوویداوە لەڕۆمانەوە بۆ کورتە چیرۆك؟

– نەکەوتوومەتە بەردەم بابەتێکی ڕۆمانئامێز بۆئەوەی لە خۆم بپرسم کە چۆن هەڵسوکەوتی لەگەڵدا دەکەم.

* کەواتە تۆ ئێستا مەیلت بەلای کورتە چیرۆکدا دەچێت؟

– بەتەواوی وایە، ئەمەش بۆنەیەکە بۆمن، من ئێستا کورتەچیرۆك دەنووسم لەبەر هەمان ئەو هۆکارانەی کە پێشتر وایان لێدەکردم بنووسم، مرۆڤ نازانێ لەبەر چی؟!

* ئایا ئەمە پەیوەندی بە میزاجەوە هەیە؟

– وایە..ئەمە کارێکی میزاجییەو بەبۆنەی بارودۆخ و میزاجیشەوە هاتووە.

* ئەم کورتە چیرۆکانە دەتوانن نەجیب مەحفوز بە زەمانی ئێستا گرێبدەنەوە؟

– پەیوەندیم لەگەڵ تەندروستیمدا گرینگە

* کەواتە نووسینی چیرۆك پەیوەندی بە دۆخی تەندروستیتەوە هەیە

– بەڵێ وایە

* پاش ئەوەی لەساڵی (1988) دا خەڵاتی نۆبڵت بەدەست هێناو شتێك لە شێوەی پەیوەندییەكی نوێ لە (نووسەر) لەگەڵ (خود)ی خۆیدا بەدەستهات, لەم كاتەدا چ گۆڕانكارییەك لای تۆ دروست بوو لە پەیوەندیت لەگەڵ خۆتدا, هەروەها پەیوەندی نووسەر لەگەڵ خودی خۆیدا لەڕووی زمان و ڕۆمانەوە، ئایا خوێنەر یان جەماوەرێكی بەرفراوان دەتوانێ لەدوای ئەم ڕووداوە بێتە ناخی (نەجیب مەحفوز)ەوە؟

– جگە لە سەر سورسوڕمان وخۆشی هیچ شتێك لەژیانی مندا نەگۆڕا، لەوانەیە سەبارەت بە منداڵەكانم گۆڕانكارییەك ڕوویدابێت. بەڵام من تەمەنم زۆربووە كارێكی زەحمەتە مرۆڤ لەم تەمەنەدا بگۆڕێت.

* لەسەر ئاستی نووسین، لەو باوەڕەدای كە "قۆناغی نۆبڵ" جۆرە نووسینێكی دیكەی لای تۆ دروستكردووە یان دروستی دەكات؟

– من ساڵێك بەر لە خەڵاتەكە لە نووسین وەستابووم، ساڵێكیش دوای ئەوە وەستام، بۆیە ئێستا كە بابەتی چیرۆكێكم بەخەیاڵدا دێت دەینووسم، بەچاوپۆشی لە بەهایەكەی، تەنها بۆ دڵخۆشیم لە نووسین دەینووسم.

* چ بابەتێك لە ئێستادا نەجیب مەحفوز سەرقاڵ دەكات و دەیجولێنێ؟

– بوونی مرۆڤ لەدنیادا، چارەنووسی و ئەو پێویستیانەی كە لەگەڵ تەمەنیدا دەڕۆن..؟!!

* دەزانین كە ڕۆمانی عەرەبی نوێ, قۆناغ و پێشكەوتن و گۆڕانكاری لە بونیادو پرسیارو نزیكبوونەوە لە خودو لە جیهانی بە خۆوە بینیوە. تۆ لەگەڵ ئەم ڕۆمانەدابووی و لە ئاستی عەرەبیدا باوكی ئەم ڕۆمانەبووی، پاشان ئەم ڕۆمانە وێستگەو گۆڕانكاری بەسەر داهاتووەو چەمكە باوەكانی پێشتری تێپەڕاندووە، چۆن دەڕوانینە ئەم گۆڕانكاریانە و هەڵوێستت چییە؟

– من بڕوام بە ئازادی نووسەرو بڕوام بە ئەزموون هەیە, زەوقێكی نەرمم هەیە، حەزم لە هەردوو جۆری كارە چ بە تێڕوانینێكی هاوشێوە بێت یان جیاواز، بە تەقلیدێكی كوێرانە تەسكبین نیم.

–پەیوەندیت لەگەڵ جیاوازیدا چۆنە؟ بەتایبەتیش ئەگەر گەیشتە رادەی دابڕان و وێرانكردنی میرات و بۆماوە؟

– مادام هەر جۆرێك لە نووسین, نووسین و خوێنەرو ڕەخنەگری خۆی هەیە من تەسلیمی دەبم، ئەگەرچی من لەگەڵ ڕایەكەی ئەویشدا نەبم، یان ئەو دژی ئەو شتانە بێت كە من نووسیوومە، بە لاشمەو گرنگ نییە كە ئایا خوێنەر بۆ ئەو شتانە گەڕێتەوە كە من نووسیومە. ئەگەر پێم دەڵێی بۆچی؟ دەڵێم چونكە من كەسێكم لە تموحەكانمدا متەوازعم.

* ئەمڕۆ نەجیب مەحفوز بۆكێ دەنووسێت؟

– لەڕاستیدا من وێنای خوێنەر دەكەم, بەڵام نازانم دیاریان بكەم، خوێندنەوەیەكی بەرفراوانمان نییە كە بتوانم بڵێم بۆ جوتیارەكان یان بۆرژوازییەكان یان بۆ كرێكار یان بۆ ئەرستۆقراتەكانی دەنووسم.

* پرسیار لە نەجیب مەحفوز دەكەم كە وەكو كەسێك و وەكو نووسەر پەیوەندیت لەگەڵ خودی نووسیندا چۆنە؟

– بەخوا ئەمە ژیانمە، كاتێ لە نووسین دەوەستم، وا هەست دەكەم ژیانم هیچ مانایەكی نییە، ژیان هونەرە نەك پیشە.

* بەو مانایە، هەڵوێستت بەرامبەر بەو گوتەیە چییە كە دەڵێن نووسین لە خودی خۆیدا مەبەستە؟

– بەلای منەوە خەبات و تێكۆشانە.

* بەڵام ئەگەر ئەم نووسینە لە بابەتی واقیعی دیاریكراو دابڕا, ئەوكاتە هەڵوێستی ئێوە چی دەبێ؟

– سەبارەت بەمن ئەو كارە ناكرێت، چونكە نووسینی من بابەتی هەیە، بۆیەش لەو كەسانە تێناگەم كە زیادەڕەوی لە بابەت دەكەن، ئێستا تێیان ناگەم و بەهیچ شێوەیەك لە داهاتووشدا تێیان ناگەم، ئەمانە لە خاوەنانی تیۆری "نا–ڕۆمان" دەچن، پێش چەند ڕۆژێك من ئەم قسەیەم بە ڕۆماننووسی فەرەنسی (كلۆد سیمۆت) گوت كە براوەی خەڵاتی نۆبڵە لە ئەدەب و لێرەبوو لە قاهیرە.

* لەناو ڕۆمانی فەرەنسی و ڕۆمانی جیهانی نوێ چەند ئاراستەیەك هەیە، بابەت تێیدا دەبێتە شت یان وشە، ڕات بەرامبەر ئەم ئاڕاستەیە چۆنە كە بابەتی سەرەكی یان ڕووداوەكە تیایدا بزردەبێت؟

– "شت" ئامانجی نووسین نییە، من خۆم نووسەرو گێڕەرەوەی ڕووداوەكانم، كاتێك دەنووسم بە شێوەیەك لە شێوەكان چیرۆكێك پێشكەش دەكەم, كاتێ كە چیرۆكیش پێشكەش ناكەم, واتای ئەوەیە هونەر ڕۆیشتووەو ئامادە نییە، واتا ئێمە دەچینە ناو حاڵەتێكی نوێوە كە پەیوەندی بە هونەری چیرۆكەوە نییە، بەڵكو ئەمە سەر لێتێكدانە، ئەوانەش كە دەڵێن نایانەوێ چیرۆك بنووسن ئازادن، لەم خاڵەدا هیچ كێشەیەك نییە، بەڵام كێشەكە لەوەوە دێت كە ئەوەی دەینووسن ناوی دەنێن چیرۆك، نەك تەنها ئەمەش, بەڵكو بە هەموو ئەوانەش كە چیرۆك دەنووسن دەڵێن تۆ چیرۆكنووس نیت –چی مایەوە؟!

* ئایا بەرای تۆ گونجاوە یان پێویستە كە یتایلێكی دیاریكراو ببەخشینە چیرۆك؟

– ئەمە خۆی بەم جۆرە لە دایكبووە، خەڵكی لە كۆنەوە پێش داهێنانی نووسین حیكایەتیان دەگێڕایەوە، كاتێكیش نووسین داهێنرا چیرۆكیان نووسی، وانییە؟! ئەمانەش ناویان لێنرا چیرۆكنووس، هونەری چیرۆك، هونەری گێرانەوەی چیرۆكە، لە ڕێگەی چیرۆكیشەوە شتێكی دیارییكراو و نەزمێكی مرۆڤایەتی دەگووترێت، ئەگەر چیرۆك نەما ڕوویكی نوێ وەردەگرێت و چیرۆك ناگەرێتەوە، چیرۆكێكی نوێ لێرەدا نییە، ئەمە كورت بینییە, كورتبینی شتەكانە نەك چیرۆك.

* با گفتوگۆیەك دروست بكەین و وا دابنێین ئەم قسەیە ڕاستە، ئەمە مانای ئەوەیە كە دیاریكردنی چەمكی چیرۆك, دیاریكردنێكی مێژوویی و ڕابردوانەیە, لەسەر ڕابردوو وەستاوە و ناتوانێ پێشكەوێ؟

– بەڵێ ئەمە دیاریكردنێكی مێژووییە.

* كەواتە سەردەمی ئێستا پرۆسەیەكی گۆڕانكاری بەخۆوە دەبینێ كە درێژدەبێتەوە بۆ دیاریكردنێكی سەلەفیانەی مانای چیرۆك، لێكدانەوەو هەڵوێستی تۆ بەرامبەر ئەمە چییە؟

– ئەمە مانای دروستكردنی شتێكی نوێیە بۆ خۆی؟

* ئایا دەتوانی ئەمە ناو بنێی چیرۆك؟

–نەخێر..بەڵام من نموونەیەكت بۆ دەهێنمەوە، لەناو بوونەوەرە زیندووەكاندا شتێك هەیەو گەشەدەكات ناومان ناوە "ڕووەك"، ئەگەر جوڵا ناومان ناوە "ئاژەڵ"، ئەگەر عەقلی هەبوو ناومان ناوە "مرۆڤ"، ناتوانی بە"مرۆڤ" بڵێی "ئاژەڵ" و بە "ئاژەڵ" بڵێی "مرۆڤ"، چیرۆك لەو كاتەدا گەشەی كرد كە مرۆڤ حیكایەتی گێڕایەوە، لەڕیگای چیرۆكیشەوە ئەوەی دەیویست دەیگوت، شەپۆلە نوێیەكان، هەندێكیان دەڵێن ئەمە لایەنێكی سۆسیۆلۆژییە، هەندێكی دی دەڵێن ئەمە لایەنێكی سایكۆلۆژییەو هەندێكیش دەڵێن لایەنی فیكرە...ئەمە ڕیسكە (موغامەرە) ئەگەر هەر حەزی كرد سواربێت, مانای ئەوە نییە ئەمە چیرۆكە، بۆچی جیاوازی لەسەر ناولێنان هەیە؟ پاش نووسینی "داستان"، جۆرێكی تر لە حیكایەت نووسرایەوە كە دەربارەی پاڵەوان و پاشاكان نەبوو، ئەمەش ناونرا چیرۆك یان ڕۆمان، كەواتە ناوەكەی گۆڕا نەمان گوت ئەمە ناوی "داستانی نوێیە".

* ئایا دەتوانین جۆرێكی ڕەهای چیرۆك دیاری بكەین، جۆرێك كە نەتوانرێ بگۆڕێت؟

– خۆی بەمجۆرە لە دایكبووە، واتا خەڵك حیكایەت دەگێرنەوە, بەڵام ئەگەر حەزنەكەن حیكایەت بڵێن, قەیدی چییە؟ هەموو مرۆڤێك ئازادە, زەمەن ئەمە ڕەفزدەكاتەوە, بەڵام مادام تۆ چیرۆك دەگێڕییەوە, كەواتە تۆ چیرۆك نووسی، ئەگەر دەربارەی شت بدوێی ئەمە چیرۆك نییە, لەوانەیە نووسین دەربارەی شت لە چیرۆك باشتربێت, ڕێگریم لەمە دانییە, خەڵكیش ئەگەر حەزیان كرد دەتوانن وازلە چیرۆك بێنن.

* ئایا دەتوانن واز لە ناونانەكەش بێنن كە دەڵێن چیرۆك؟

–نەخێر ناتوانرێ..چونكە جیاوازییەكی زۆر گەورە هەیە لە نێوان ئەوەی كە حیكایەتێك بگێڕیتەوە لەگەڵ ئەوەی كە وەسفی شتەكانی بكەی, جیاوازیەكی سەیرە.

* هەڵوێستت بەرامبەر ئەو لایەنانە چییە كەبەزاراوەی (ڕۆمانی نوێ) ناوی دەبەن؟

– رۆمان و چیرۆك لەگەڵ سەردەمدا پێشدەكەون, ڕووداو یان چیرۆكی تەعبیری یان چیرۆكی سیمبولی یان چیرۆكی ناماقوڵ یان لایەنی وشیاری...هەموو ئەمانە چیرۆك دەگرنەوە, بەڵام دوای ئەوە ئەمە هات كە ئەمان و چیرۆك لێكدادەبڕێت, ئەمەش مانای ئەوەیە كە چیرۆك كۆتای هات, من لەسەر هەموو شێوەكان ڕازیم, بونیادی داخراوو بونیادی كراوەو ئەو ڕۆمانەی گرینگی بەناواخن و دەرەوە دەدات, هەروەها ئەوانەی جیهانی واقعی بە تێكڕایی دادەبڕێنن و جیهانێكی تەریب بەو دروست دەكەن, یان سوریالییەكان, ئەمانە شێوەی نوێن و دانیان پێدانراوە, ئەمەش لەناو چیرۆكدا گەشەدەكات, تەنها ئەوانە نەبێ كە ناوی دەنێن ڕۆمانی نوێ, بەڵگەی ئەمەش ئەوەیە كە لایەنگرانی ناوی دەنێن "نا–چیرۆك" ئەمەش گەواهیدانە لەناو خۆیاندا, هەوڵمدا كە لە "نا–چیرۆك" و "نا–ڕۆمان" تێبگەم, بەڵام تێنەگەیشتم, بەدڵسۆزییەوە هەوڵمدا, لە ڕۆمانێكی وەرگێردراوی "كلۆد سیمۆن" تێگەیشتم و پێم سەیر بوو كە گوتیان ئەمە نا–ڕۆمانە, كتێبەكانی "ئالان رۆبگریێ" و "ناتالی ساروت" و "مارگرێت دۆراس" لەم قوتابخانەیەن, نزیكەی چوار ڕۆمانی دۆراسم خوێندەوەو تێیانگەیشتم لەگەڵ هەندێ چیرۆكیش, ئەمانە چۆن پەیوەست دەكرێن بەم قوتابخانەیەوە؟ نازانم؟!! كتێبەكانی تر دەمەوێ بیانخوێنمەوە هیچ شتێكیان لێنازانم, كەسێك دێت و تاوانكارییەك ئەنجام دەدرێت, نازانم كێ ئەنجامی داوە، ئایا تاوانەكە لە سەرەوە ڕوویداوە یان لە ناو واقیعدا, ئەمە چ واق وڕمانێكە و بۆچی؟

* لایەنگرانی ڕۆمانی نوێ دەڵێن ئەم سەردەمە بەتەواوی ئاڵۆزبووەو ئەمانیش خراپ بوون و لێكهەڵوەشانەوە وێرانییەكەی دەبینن, بۆیە ئەم ئاڵۆزیە دەگوازنەوەو وای دادەنێن كە ئەمە ڕۆمان و چیرۆكی نوێیە و وای ناو دەنێن, كەواتە سەرسوڕمانییەكە لەكوێدایە؟

– بۆچی؟! كارەكە بەو ئەندازە ڕەشبینییە نییە كە ئەمان باسی دەكەن, ئێمە لە سەردەمی پیشەسازی گەشەسەندوو داین, خەڵك دەچنە ئاسمان و زانست و زانیاری پێشدەكەوێت, بۆچی باسی لێكهەڵوەشانەوەو وێرانبوون دەكەن؟!!

* لەو باوەڕەدانی كە سەردەمەكە ئاڵۆزە؟

– بەڵێ ئاڵۆزە..بەڵام ئەگەر بمانەوێ ئەو هۆكارانەی بەردەستمان بەكاربهێنین, لە توانام دایە كە ڕۆمانێكت پێشكەش بكەم كە تەعبیر لە هەموو ئەو مانایانە بكات, ئامرازی زۆر هەن, كە بە ئەندازەی هونەرمەندەكانن, مادام ئەمانە بیانەوێ لە ڕێگای چیرۆكەوە تەعبیر لە ئاڵۆزی بكەن, ئەمانە چیرۆكنووسن, بەڵام ئەگەر چیرۆك وەكو ئامرازێك نەیتوانی هەموو ئەم ئاڵۆزیانە بگرێتە خۆ, هیچیان لەسەر نییە تەنها دۆزینەوەی ئامرازی نوێ نەبێت كە ناوی نوێی پێببەخشن.

* واقعی ڕۆمانی عەرەبی چۆن هەڵدەسەنگێنی؟

– وەكو پێویست لەم واقیعەم نەڕوانیوە, زەمەنێك دەبێ ناخوێنمەوە, بەڵام ئەوەی خوێندوومەتەوە بەڵگەیە لەسەر ئەوەی كە ڕۆمانی عەرەبی پێشدەكەوێت, شتی نوێ و زۆر بە شێوەیەكی رەسەن تاقی دەكەنەوە هەندێجاریش لاسای ناڕەسەن دەكەنەوە, بەڵام ئەمە كێشە نییە, چونكە من وای دادەنێم كە ئەمە ئەو جۆرە لاسایی كردنەوەیە كە بە هۆیەوە دەگاتە ڕادەی پێگەیشتن و رەسەنێتی, من زۆر بەختەوەرم بەم واقعەو من هەندێ لەو ئەزموونانە بۆ چێژوەرگرتن دەخوێنمەوە, تەنانەت ئەگەر هاودژیشبن لەگەڵمدا.

* لەم ئەزموونە دوورو درێژەی تۆوە, ڕۆمانی عەرەبی بەرەو چ ئاراستەیەك دەڕوات؟

– پرسیارەكە ئەوەیە كە كۆمەڵگای عەرەبی بەرەو چ ئاراستەیەك دەڕوات؟ ئێمە ڕووبەڕووی پێشكەتنی زۆر گەورەین, هەر چ شتێك لە ئەورووپاو جیهان ڕوودەدات, ڕەنگدانەوەی لەسەر جیهانی عەرەبی دەبێت, جیهان بە ئامرازی گەیاندنی سەردەمییانە شێوەیەكی نوێ وەردەگرێت, ئەم كارە دەبێتە هۆی چ شتێك؟ من ناتوانم پێشبینی ئەمە بكەم, بەڵام لەو باوەڕەدام كە بیری تیژی هونەرمەندەكان هەمیشە ڕایان دەكێشێت بۆئەوەی گوزارشتی لێبكەن كە بەرەو چ ئاراستەیەك دەڕوات, چۆن تەعبیری لێدەكەن؟

* کەواتە تۆ وای دەبینی کە واقعی عەرەبی گۆرانکاری ڕیشەیی بەخۆیەوە دەبینێت, هەروەها لە نووسینیشدا ئەم گۆڕانکارییە دەبینرێ, کەواتە ئایا ئەو ئەدەبەی نەجیب مەحفوز نووسیویەتی, وەکو ئەدەبی قۆناغەکانی داهاتوو دەمێنێتەوە؟

– ناتوانم پێشبینی بکەم, ئەگەر ئەم ئەدەبە توانی بژیێت ئەمە باشە, ئەگەر نەشیتوانی, ئەوا لەکاتی خۆیدا وەزیفەی خۆی جێبەجێکردووە, من زۆر بەوە ڕازیم کە لەکاتی خۆیدا ئەرکی خۆم جێبەجێکردووە و واشی دەبینم هەر ئەوە لەسەر من بووە.

* ئەگەر ئەوە بەتۆ درا کە ئەم سەردەمە بنووسیت, هەر بەو شێوەیەیی دەنووسی کە نووسیوتە؟

– ناتوانرێ..چونکە کارەکان بەشێوەیەکی ترسناک گەشەیان کردووە.

* ئایا وێنای ڕووکار یان تایبەتمەندییەکت لا هەیە کە لەسەری بنووسی؟

– بێگومان من بۆخۆم ڕێگایەکم گرتۆتە بەر کە ئاوازێکی خێرای هەیەو لە گوتارەکاندا ئاماژەکان دەوڵەمەندی دەکەن, هەروەها تیایدا گرنگی بە پەخشانە ناوخۆیی و دەرەکییەکان دەدەم.

* لە ئاستی زمانیشدا؟

– بەشێوەیەکی ڕوون و ئاشکرا زمانم گەشەی کردووە, کتێبەکانی "باقی من الزمن الساعه" و "حديپ الصباح والمساو" جیاوازییەکی گەورەیان هەیە لەگەڵ "زقاق المدق" و "خان الخليلی" و "البلاپیه".

* ئایا وای دەبینی کە نووسینکانی ئەم دواییەت, لەگەڵ گیان و قۆناغی سەردەمدا دەگونجێت؟

– من سەردەم ناناسم تەنها لەڕێگای خودی خۆم نەبێت, ئەوە دەنووسم کە بەختەوەرم دەکات, هیوا خوازیشم ئەوەی کە بەختەوەرم دەکات گونجاو بێت لەگەڵ سەردەمەکەمدا.

* هەندێ جار ڕۆمانی عەرەبی, چارەسەری هەندێ ئیشکالیات دەکات کە هەندێ تایبەتمەندی و سروشتێکی ناوخۆییان هەیە, ئایا ئەم ناوخۆییە بەهایەکی ئەو تۆی دەبێت کە چوارچێوە بەرتەسکەکە تێپەڕێنێت بۆ بەربەستەکانی بەردەم مرۆڤایەتی؟

– هیچ هاودژییەک لە نێوان ناوخۆیی و جیهانیدا نییە. ئەمانە یەک ڕەگیان هەیەو شێوەیان جیاوازە, هەڵوێستەکانی مرۆڤ لە بەرامبەر ژیان و بیروباوەرو خۆشەویستی, ژیان و هاوسەرگیری, لەم شارەوە بۆ ئەو شارە جیاوازە, هەروەکو میسر لە ئەوروپا جیاوازە, بەڵام لە پشتی هەموو ئەمانەدا تۆ یەک غەریزەو یەک سۆز دەبینی, تۆ شتێک دەنووسی و وای دادەنێی کە سەددەرسەد ناوخۆییە, بەڵام بێگانەیەک دەیخوێنێتەوە و چێژی لێوەردەگری؟

– کتێبەکانت بۆ زۆر زمانی بێگانە وەرگێڕدراون, ڕات چییە بەرامبەر وەرگێرانەکان؟

–ئەوانەی بەر دەستم کەوتوون دڵخۆشکەرن.

+تا چ ڕاددەیەک وەرگێرانەکان پاکن لەگەڵ گیان و ئەزموونی "مەحفوزیی"دا؟

– ناتوانم حوکم بدەم, چونکە من لە زمانە بیانییەکان کارامەو لێهاتوو نیم تا ئەو ڕاددەیەی حوکم لەسەر باشی و خراپی وەرگێرانەکان بدەم.

* ئەمڕۆ چ خەمێک نەجیب مەحفوز سەرقاڵ دەکات؟

– پێش هەموو شتێک دۆخی وڵاتەکەم, کێشەی قەرزو دانیشتوان.

* مەبەستم ئەوەیە لەسەر ئاستی داهێنان؟

–داهێنان ڕاناوەستێ, چونکە ژیان بەبێ داهێنان وشکە, بە تایبەتی ئەگەر مرۆڤ ژیانی خۆی پێیەوە پەیوەستکرد.

* نەجیب مەحفوز پێی خۆشە چ گوتەیەک ئاراستەی ئەدیب و نووسەرانی عەرەب بکات؟

– وەسیەتم بۆ نووسەران ئەوەیە کە گیانی ئەم سەردەمە تاقی بکەنەوە, هەروەها ژیانی خۆیان بۆ ئەدەب بەخت نەکەن تەنها ئەو کاتە نەبیّ کە دەزانن ناتوانن وازی لیّبیّنن, ئەگەر بەختیشیان کرد کەواتە ئەوانە خۆبەختکارن, گیانتان بە ئەدەب مەکوژن تەنها ئەو کاتە نەبیّ کە دەبنە "مەجنون" بۆ "لەیلا"ی ئەدەب.

* بەم مانایە نەجیب مەحفوز کێیە؟

– من مرۆڤێکی عاشق بە ئەدەبم, دەتوانم پیێت بڵێم من "مەجنوون"ی "لەیلا"ی ئەدەبم.

سەرچاوە:

– پاشکۆی "النهار الپقافی".